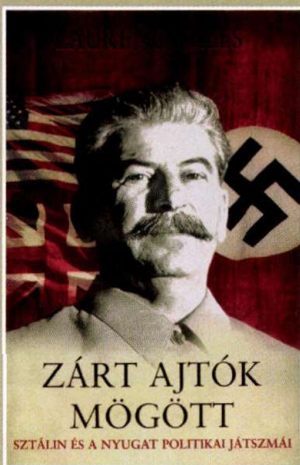

Sztálin és a Nyugat politikai játszmái

Laurence Reed könyve lebilincselő olvasmány. Nemcsak azért, mert világosan, jól követhetően gyűjti egybe dokumentumok alapján, miként alakult pillanatnyi politikai érdekek szerint Sztálin és a nyugati hatalmak – mindekelőtt Németország, Anglia –, valamint az USA kapcsolatai, szövetségei, hanem azért, mert a dokumentumok közé visszaemlékezéseket fűz be. Így a száraz politikai nyilatkozatok és tárgyalások meglevenednek és hétköznapivá válnak – ez esetben többnyire tragédiákká.

Eközben óhatatlanul megismerjük Sztálint, a század egyik ördögét. Látjuk, amint gond nélkül megegyezik Hitlerrel, megszállja Kelet-Lengyelországot, módszeresen kiirtja a lengyel tiszteket, nehogy lázadhassanak ellene, és hogy teljes munkát végezzen, családjaikat a Szovjetunió távoli vidékeire deportálja. Visszaemlékezések idézik fel a szovjet katonák megjelenését Kelet-Lengyelországban. Szegény koldusokra emlékeztettek a szovjet katonák a csinos, tiszta lengyel tiszték mellett, és olvassuk a másik oldal, a szovjet katonák visszaemlékezéseit is, akik döbbenet látták, hogy még a legszegényebbek is jobban élnek, mint ők: „...valahogy készületlenül ért minket a propaganda miatt, amit [azután] már hiába vesztegettek ránk...” – mondja az egyik szovjet katona. Így azután rögtön érhető, mennyire igaz volt Sztálinnak a saját ördögi

szempontjából, hogy nem bízott a Nyugatot megjárta vagy ott fogságba esett katonákban, és hazatérésük után őket is Szibériába száműzte.

Kelet-Lengyelország sorsa egyként alakult a háborúban és a békében is. Maradt a szovjet birodalom része. Sztálin és Churchill, illetve Roosevelt tárgyalásai talán a könyv legérdekesebb fejezetei. Utóbbiak ketten úgy vélték, felül tudnak kerekedni a „modortalan paraszton”, és mindketten sokáig úgy gondolták, hogy ez sikerült is nekik. Valójában az érzéketlen, ravasz Sztálin vitte keresztül minden esetben akarát. Rees arra is felhívja a figyelmet, hogy minden találkozójukat a szovjetek biztosították, és minden esetben a németeknek, amerikaiaknak, angoloknak kellett hosszabb utat megtenniük, hogy Sztálinnal találkozhassanak. Ez sem volt véletlen.

Számunkra külön érdekesség Budapest felszabadítása, ami együtt járt a nők tömeges megerőszakolásával. Ezen a ponton Rees kitér arra, hogy valójában ezt hallgatólagosan engedték a katonáknak, sőt – miként a könyvből kiderül – maga Berija is Moszkvában, illetve a környékén sorozatos erőszakot követett el nőkön.

Miért türtek el mindent Sztálinnak a világ vezetői, miért engedték, hogy Európa jó részére kiterjessze hatalmát? A kérdés megkerülhetetlen és Rees egy számadattal válaszol is: „Az amerikaiak és britek oldalán mintegy négyszázezen haltak meg, a szovjetek közül huszonhét-millióan. Sztálin sosem kételkedett benne: a szövetségesek a második front készletelésével ki akarják véreztetni a Szovjetuniót, hogy inkább a német erőket lekötő szovjetek vesszenek oda...”. Saját választópolgárai életének megóvására feláldozták a lengyeleket is, akiket a szövetségesek minden európai csatában az első sorokban küldtek a németek ellen, s még csak meg sem hívták őket a háború lezárását ünneplő londoni győzelmi felvonulásra. A magyar népnyelv erre is megtalálta a megfelelő választ: A csehek és a lengyelek azt kapták jutalmul, amit mi büntetésül. (Zárt ajtók mögött, Alexandra Kiadó, 388 oldal, 3699 forint)

– J –

A termálkarsztos barlangok etalonja

A termálkarsztos barlangokkal foglalkozó kutatók – túlzás nélkül állíthatjuk – Ausztráliától Kanadáig ismerik a Sátorköpusztai-barlang nevét. Jakucs László professzor korszakos jelentőségű 1948-as cikke (A hévforrásos barlangkeletkezés földtani és fizikai tényezői, Hidrológiai Közöny, XXVIII, 53-58) óta ez a barlang az ilyen típusú barlangkeletkezés etalonja. Erre utal Derek Ford professzor (a Nemzetközi Szpeleológiai Unió régi elnöke) emlékkönyvi bejegyzése is, amely a könyv belső borítóján olvasható.

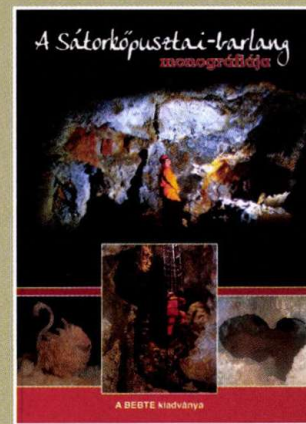
A könyv eredeti dokumentumok alapján, szó szerinti beemelésekkel mutatja be a barlang felfedezésének és a kutatások megkezdésének történetét – kezdve a dorogi diákok első túráitól a felhagyott kőbányában, Jakucs László és Venkovits István tudományos igényű leírásáig. Részletesen olvashatjuk az egyik feltáró, Venkovits István geológus szomorú beszámolóját a katonai terepen nyíló barlang képződményeinek jelentős károsításáról, amely rögtön a felfedezés (1946) utáni években bekövetkezett. Teljes történeti hűséggel értesülhetünk a barlang későbbi sorsáról, kezelőiről, kutatóiról, meghívott vendégeiről és hivatalos látogatóiról. Szerzők ismertetik a barlanggal foglalkozó korai szakcikkeket, előadásokat, kiemelve azok legfontosabb megállapításait.

Külön fejezetben, ismeretterjesztő jelleggel, közérthetően megfogalmazva számba veszik a barlang különleges értékeit: az oldásformákat, az ásványkiválásokat és a kitöltéseket. Ezeket gazdag (fekete-fehér) képanyaggal illusztrálják, felhasználva sok archiv felvételt, amelyek kissé homályos képmínőségét ellensúlyozza, hogy ma már nem látható, elpusztult képződményeket ábrázolnak. Tizenhat kiváló minőségű színes fényképtáblán tájékozódhatunk a barlang szépségeiről, ásványairól és állatvilágáról, a barlanggal összefüggő jubileumi eseményekről, sőt, még a közelben található védett növényekről (körörcsin, nőszirm stb.) is.

A legrészletesebb fejezetet (60 oldalon, számos fényképpel) a barlang

igen részletes bemutatása teszi ki. Igen alapos munka: fotelben olvasva is el tudjuk képzelni, mit látható a barlangban... Persze, az az igazi, ha személyesen is elmegyünk megcsodálni. Erre lehetőség is van, hiszen a kötet kiadója, a Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédelmi Egyesület (a Sátorköpusztai-barlangot 1958-tól évtizedeken át óvó, szeretettel vigyázó hajdani bányafőmérnök a névadó, akinek leszármazottai a mai napig tevékenyen részt vesznek a csoport életében) tagjai szívesen látnak minden érdeklődőt (elérhetőségüket a könyv utolsó lapján találjuk).

Jómagam, édesapámnak köszönhetően, már egészen kis koromban jártam a barlangban, amikor még az eredeti bejáraton, kötéllel eresztettek le. Felnőtt koromig legalább kétevente egyszer elzarándokoltunk a Sátorköpusztai-barlangba. Gyermekkorom meghatározó élményei voltak ezek a túrák, s nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a barlangkutatást élethivatásul válasszam.

A könyv ismertető részeinek leírása kiterjed a közeli Strázsa-barlang bemutatására és kutatástörténetének felidézésére is. Találunk még a könyvben a barlanggal foglalkozó újságcikkeket és bőséges irodalomjegyzéket is. Mind a könyv elolvasását, mind a barlang felkeresését jó szívvel ajánlom mindenkinek! (A Sátorköpusztai-barlang monográfiája; BEBTE, 2010, 300 oldal; 3000 forint; a kötet megrendelhető – postai utánvétellel – a bebt@index.hu e-mail címen)

LEÉL-ÖSSY SZABOLCS